

resurs]. – Rezhy`m dostupa: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1079-14>

4. Kotler F. Markety`ng. Menedzhment / per. s angl.-SPb.: Py`ter, 1999. - 433 s.

5. Porter M. Konkurentnaya strategy`ya. Metody`ka analy`za otrasly` y` konkurentov / per. s angl.-M.: Alpy`na By`znes Buks, 2005. - 328 s.

6. Fatxutdy`nov R.A. Organy`zacy`ya proy`zvodstva: Ucheny`k.-M.: Y`NFRA-M, 2010. - 544 s.

Рецензент: Балджи М.Д., д.е.н., завідувач кафедри економіки та управління національним господарством Одеського національного економічного університету

30.03.2015

УДК 339.932(477+8)(045)

Побоченко Леся, Шваюк Юлія

ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ З ЛАТИНОАМЕРИКАНСЬКИМИ КРАЇНАМИ

Для України залишається важливим питання пошуку нових партнерів та встановлення співпраці у нових галузях. Адже те, що вона підписала угоду про Асоціацію із Європейським Союзом, ще не означає, що потрібно розвивати торгівлю лише за цим вектором. У статті досліджується співробітництво України із Латинською Америкою на сучасному етапі. Проведено аналіз основних торговельно-економічних показників такої співпраці та надано їх характеристику. Велика увага приділена ключовим проблемам взаємовідносин між Україною і Латинською Америкою. Охарактеризовані шляхи вирішення цих питань та вдосконалення існуючих напрямів співробітництва. Запропоновано нові вектори для майбутнього розвитку відносин між Україною і латиноамериканським регіоном. Наголошено на вигодах, які отримує українська держава від торговельно-економічної співпраці з Латинською Америкою.

Ключові слова: торговельно-економічне співробітництво, зовнішньоекономічна діяльність, зовнішня торгівля, статті експорту

та імпорту, диверсифікація експорту та імпорту, зовнішньоторговельний баланс.

Побоченко Леся, Швайюк Юлія

ТОРГОВО-ЭКОНОМИЧЕСКОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО УКРАИНЫ И СТРАН ЛАТИНСКОЙ АМЕРИКИ

Для Украины остается важным вопрос поиска новых партнеров и становление сотрудничества в новых областях. Ведь то, что она подписала соглашение об Ассоциации с Европейским Союзом, еще не значит, что нужно развивать торговлю только этим вектором. В статье исследуется сотрудничество Украины с Латинской Америкой на современном этапе. Проведен анализ основных торгово-экономических показателей такого сотрудничества и предоставлено их характеристику. Большое внимание уделено ключевым проблемам взаимоотношений между Украиной и Латинской Америкой. Охарактеризованы пути решения этих вопросов и совершенствования существующих направлений сотрудничества. Предложены новые векторы для будущего развития отношений между Украиной и латиноамериканским регионом. Отмечено выгоды, которые получает украинское государство от торгово-экономического сотрудничества с Латинской Америкой.

Ключевые слова: торгово-экономическое сотрудничество, внешнеэкономическая деятельность, внешняя торговля, экспорт и импорт товаров и услуг, статьи экспорта и импорта, диверсификация экспорта и импорта, внешнеторговый баланс.

Pobochenko Lesya, Shvaiuk Yuliia

TRADE AND ECONOMIC COOPERATION OF UKRAINE AND LATIN AMERICAN COUNTRIES

For Ukraine it remains important to find new partners and to establish cooperation in new fields. Indeed that Ukraine has signed agreement about Association with European Union, it does not mean the trade should be developed only this way. In this article current Ukraine and Latin America cooperation is researched. Basic trade and economic cooperation indices were analyzed, its characteristic was provided. The great attention was given to key problems of Ukraine and Latin America cooperation. Solutions of such issues and ways of existing cooperation improvements were characterized. New vectors for future development of Ukraine and Latin American region relations were offered. There are

emphasized benefits, which Ukrainian country gains from trade and economic cooperation with Latin America.

Keywords: trade and economic cooperation, foreign-economic activity, foreign trade, export and import of goods and services, export and import items, export and import diversification, foreign trade balance.

Постановка проблеми. Сьогодні світ розвивається швидкими темпами. Зв'язки між економіками, культурами, інформаційними просторами тіснішають. Все це призводить до розмивання кордонів та посилення взаємозалежності держав. Жодна країна не може функціонувати ізольовано, тобто без встановлення та розвитку відносин з іншими учасниками міжнародних відносин. Міжнародний поділ праці та інтернаціоналізація виробництва також вимагають відкритості економік, що у свою чергу, передбачає торговельно-економічну співпрацю на міжнародній арені.

Місце і роль України в системі міжнародних відносин на сучасному етапі визначити важко. Хоча країна відразу після набуття незалежності взяла європейський вектор політики, довгий час вона не могла остаточно визначитися між Європейським та Митним союзами. 23 роки було потрібно, щоб прийняти рішення. Але за цей час на співпрацю з іншими регіонами увага зверталася невелика, хоча можливостей виникало багато. Щоб зайняти вагоме місце на арені міжнародних відносин, варто збалансувати свою політику за всіма напрямками, у тому числі за латиноамериканським. Україна має досить багато спільного із державами цього регіону, відносини в торговельно-економічній сфері почали налагоджуватися. Але на даний момент їх вивченню присвячено небагато уваги, що спонукає до подальшого дослідження та аналізу.

Аналіз досліджень та публікацій з проблем. Теоретичною основою послуговували роботи таких вітчизняних вчених: Т.В. Горянська, А.О. Задоя, Ю.Г. Козак; а також російських дослідників: Е. Дабагян, Л. Ключковський, З. Романова. Даною проблемою займалися зі сторони практики Владислав Акулов-Муратов та Ольга Будько (Foreign Affairs). Для безпосереднього аналізу використовувалися дані досліджень Державної служби статистики України, Департаменту державної підтримки українського експорту

Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Конференції ООН з торгівлі та розвитку та МЕРКОСУР.

Невирішеною раніше частиною загальної проблеми залишається виявлення шляхів вдосконалення торгово-економічних відносин України з країнами Латинської Америки, а також нових сфер для майбутньої співпраці.

Ціллю статті є охарактеризувати українсько-латиноамериканське співробітництво в торговельно-економічній сфері на сучасному етапі та надати пропозиції щодо його покращення та подальшого розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відразу після того, як 1 грудня 1991 року Україна стала незалежною державою, розпочалося визнання її іншими країнами. Представники латиноамериканського регіону були одними із перших, хто встановив дипломатичні відносини з Україною – на сьогодні їх налічується 23. Рівень розвитку торговельно-економічної взаємодії від країни до країни значно варіюється, а загалом співробітництво з регіоном потребує значного вдосконалення [9], [10].

За даними Державної служби статистики України, найбільше товарів у 2013 році експортувалося до країн СНД – 34,8% від загального обсягу експорту України; до країн Європи – 26,9%; до Азії – 26,6%; до Африки – 8,04%; лише 2% до країн Латинської Америки; до Північної Америки – 1,4%; до Австралії та Океанії та інших країн – 0,16% (рис.1).

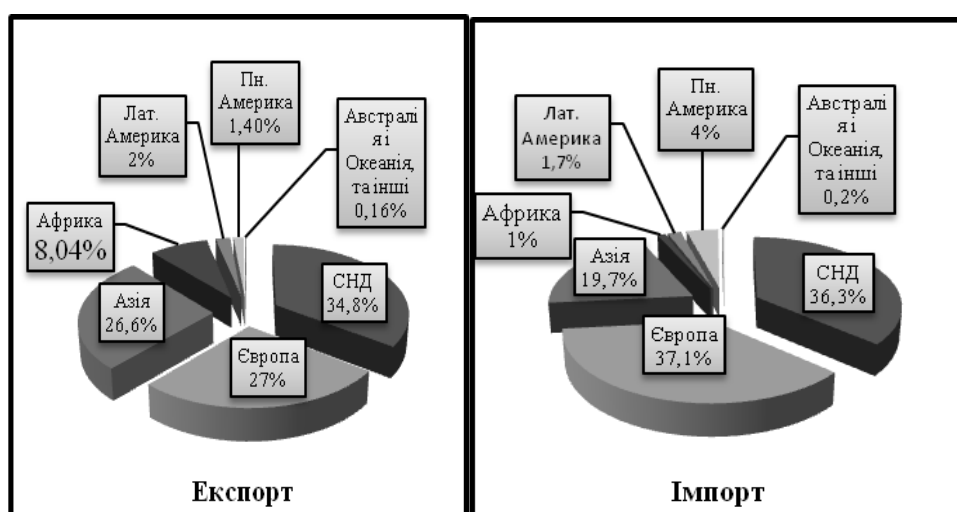

Рис.1. Регіональна структура експорту та імпорту України за 2013 р..

Розроблено автором за даними [3]

У регіональній структурі імпорту України помітно, що імпорт з країн Латинської Америки у 2013 році сягнув лише 1,7% від загального обсягу імпортованих товарів до України, що в грошовому виразі складає 1,33 млрд. дол. США. У той час, як імпорт із країн СНД становить 36,3%; з Європи – 37,1%; з країн Азії – 19,7%; з Африки – 1%; із Північної Америки – 4%; з Австралії і Океанії та інших країн – 0,2% (див. рис.1).

У 2013 році Україна мала 1,21 млрд. дол. США експортованих власних товарів до Латинської Америки та 1,33 млрд. дол. США імпортованих латиноамериканських, що свідчить про від'ємне сальдо торгового балансу – 0,12 млрд. дол. США за 2013 рік [3].

У ретроспективі зовнішньоекономічна діяльність України з Латинською Америкою має також свої особливості. Із 2007 року до 2009 обсяги експорту товарів значно перевищували обсяги імпорту, до того ж вони зростали. Наприклад, у 2008 році позитивне торговельне сальдо становило – 0,93 млрд. дол. США. А у же у 2009 році, внаслідок світової фінансової кризи, сальдо хоча і було позитивне, але склало лише 0,057 млрд. дол. США (рис.2):

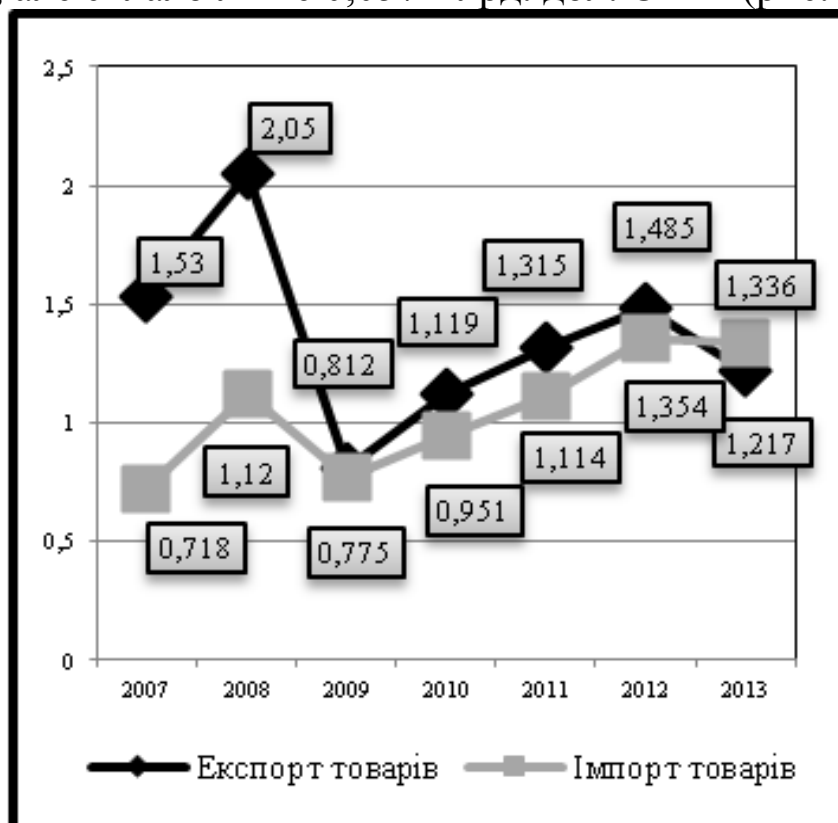

Рис.2. Динаміка експорту та імпорту товарів України до/з Латинської Америки, 2007-2013 рр., млрд. дол. США.

Розроблено автором за даними [3]

Після кризи 2008-2009 рр., зовнішньоекономічна діяльність України з регіоном Латинської Америки налагодилася, експорт товарів з 2010 року постійно зростає, але докризового рівня так і не досягнув. Імпорт товарів з Латинської Америки також постійно мав позитивну тенденцію та уже в 2011 році перевищив рівень 2008 року (див. рис.2).

Складна політична ситуація та загострення економічного становища в Україні у 2013 році відбилося на торгівлі товарами з Латинською Америкою: експорт з 2012 р. зменшився майже на 19% до 1,217 млрд. дол. США; а імпорт зменшився лише на 1,5%. Така тенденція у 2013 році і призвела до негативного торговельного сальдо в 0,12 млрд. дол. США (рис.2).

В українському експорті до Латинської Америки переважають такі товари: добрива, чорні метали та вироби з них, енергетичні матеріали, турбореактивні двигуни, турбогвинтові та інші газові турбіни, складові літальних суден, каучук, гума, продукція фармацевтичної галузі. Статті імпорту України з Латинської Америки: м'ясо та харчові субпродукти, морська риба, ракоподібні, продукція сільського господарства (тютюн, кава, прянощі, харчові добавки), товари легкої промисловості, феросплави [3].

У 2013 році експорт послуг України до регіону Латинської Америки склав 6,3% від загального обсягу експорту послуг. У той час, як експорт послуг до країн СНД складає 40,8%; до Європи – 33,5%; до Азії – 10,1%; до країн Африки – 1,1%; до Північної Америки – 5,6%; до Австралії і Океанії, та інших невизначених країн – 2,5%. Імпорт латиноамериканських послуг до України склав 2,2% від загального обсягу імпорту послуг – 0,165 млрд. дол. США. Це менше від імпорту послуг з СНД (19,6%), з Азії (21,2%), з Північної Америки (5,5%) та з Австралії і Океанії (4,3%); проте більше за імпорт послуг з Африки (0,5%). Тут уже інша ситуація, ніж із торгівлею товарами: сальдо торгівлі послугами між нашою державою та латиноамериканським регіоном у 2013 році було додатнім – 0,768 млрд. дол. США [3].

У зовнішній торгівлі послугами України з Латинською Америкою протягом семи років спостерігалася позитивна тенденція. Починаючи з 2007 року, торговельне сальдо балансу жодного разу не було негативним. Спостерігалися деякі спади в експорті послуг, але вони були незначними. Обсяги експорту поступово зростали, і в 2013 р., порівняно з 2012 відбувся стрибок

майже на 45%. Щодо імпорту послуг з Латинської Америки до нашої держави, то тут більш-менш однакова тенденція. Його обсяги коливалися у межах 0,101-0,165 млрд. дол. США (рис.3).

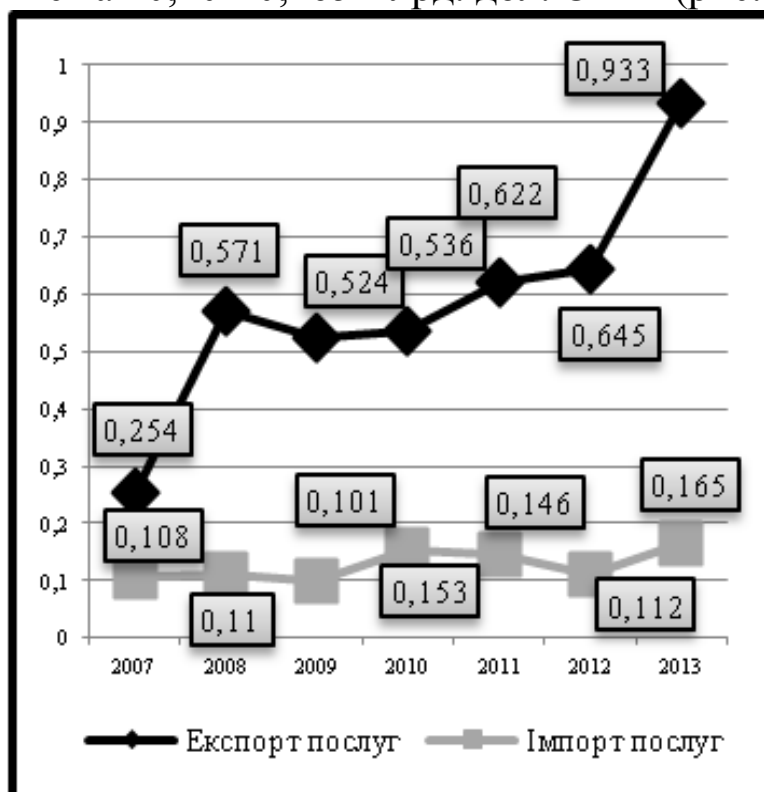

Рис.3. Динаміка експорту та імпорту послуг України до/з Латинської Америки, 2007-2013 рр., (млрд. дол. США).
Розроблено автором за даними [3]

Основними статтями зовнішньої торгівлі послугами України та Латинської Америки є: транспортні; туристичні; фінансові; послуги у сфері телекомунікацій; комп'ютерні та інформацій; ділові; державні та урядові; послуги з будівництва; роялті та інші послуги, пов'язані з використанням інтелектуальної власності; із переробки матеріальних ресурсів; із ремонту та технічного обслуговування; зі страхування [3].

Згідно з дослідженнями Державної служби статистики України, найбільше товарів і послуг у 2013 було експортовано до Віргінських островів, Бразилії, Белізу, Куби та Мексики. А імпортовано з: Бразилії, Еквадору, Аргентини та Мексики [3].
Із вищесказаного можна виділити декілька ключових проблем співробітництва України з Латинською Америкою в економічній сфері. Наша держава має набагато кращі торговельні показники з Росією чи Європейським Союзом. Це пов'язує із віддаленістю

регіонів та значними витратами на доставку товарів. Проте виділяють інші чинники також. Наприклад, Україна за останні сім років мала значний товарообіг лише з кількома країнами регіону: Бразилією, Аргентиною, Мексикою. Спостерігаються більш-менш нормальні показники з Кубою, Чилі, Белізом, Панамою та Перу. Але з іншими понад 20 країнами хоч торгівля ведеться, її показники незадовільні [6].

Проблемою для України залишається від'ємний зовнішньоторговельний баланс. До 2013 року торгівля з Латинською Америкою процвітала: експорт українських товарів переважав над імпортом латиноамериканських. Лише у 2013 році українці стали експортувати товарів менше, що призвело до негативного балансу [2]. Нагальним питанням залишається диверсифікація українсько-латиноамериканського експорту та імпорту товарів. Латинська Америка зацікавлена лише у продукції ПЕК та металургійного комплексу, важкого машинобудування, особливо авіа- та ракетно-космічного. Країни не зацікавлені продукцією нашого сільського господарства, хоча це могло б стати одним із нових напрямів співробітництва. Натомість Україна імпортує здебільшого каву, чай, тютюнові та цитрусові. Цей асортимент доцільно доповнити продукцією паливно-енергетичного комплексу. Непогано було б перейняти досвід щодо використання відновлювальних джерел енергії. Це певною мірою зняло б тягар енергетичної залежності України [5].

Болючим залишається питання договірно-правової бази. Адже Україна уклала договори далеко не з усіма країнами Латинської Америки, а підписані документи є поверхневими та загальними. Варто зазначити, що існує декілька важливих спеціалізованих угод: Договір про довгострокове співробітництво у використанні ракетно-носія «Циклон-4» на пусковому центрі «Алкантара» від 22 вересня 2004 року; Договором між ВАТ «Зовнішньоторговельна фірма КрАЗ» та ремонтним заводом державного об'єднання «СОМЕК Сієнфугос» про співробітництво в організації ремонтного виробництва автомобілів марки «КрАЗ» [7].

Зрозуміло, що надалі потрібно розширювати зв'язки та розвивати існуючі в Латинській Америці, насамперед, для просування українських товарів на її ринки. Варто використати у своїх цілях бажання Аргентини, Бразилії та Чилі реалізувати національні космічні програми, обмінюючись досвідом, ліцензіями

та «ноу-хау» в аерокосмічній галузі. Перспективними галузями для подальшого співробітництва можуть стати: радіоелектроніка та радіолокаційні системи; ремонт і модернізація техніки; поставки до латиноамериканського регіону продукції специфічного призначення [1]. Країни Латинської Америки пропонують дешевшу сировину та продукцію сільського господарства, ніж Північна Америка чи ЄС, але вищої якості, ніж Африка. Очікується, що зміни відбудуться на краще у сфері послуг Латинської Америки: поширяться аутсорсинг, лізинг, інші види обслуговування бізнесу – де значну частку ринку зможе завоювати Україна. Як завжди, перспективною залишається туристична галузь [8].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, торговельно-економічне співробітництво України з країнами Латинської Америки розпочалося із моменту проголошення незалежності нашої держави. Рівень українсько-латиноамериканських відносин не відповідає існуючому потенціалу та можливостям. По-перше, частка торгівлі з латиноамериканським континентом від загального обсягу торгівлі України є не дуже великою, проте помітною. Співробітництво розвивається активно, але нерівномірно: з Бразилією, Аргентиною, Чилі – стрімко; з менш розвиненими країнами регіону – відповідно не так швидко. Спостерігається спад зовнішньоекономічної діяльності між Україною та Латинською Америкою, більше того, його також прогнозують на наступні роки. Структура експорту та імпорту товарів не є диверсифікованою. Більш позитивна ситуація у сфері послуг: обсяги експорту українських послуг значно перевищують обсяги імпорту латиноамериканських. Але, знову ж таки, співпраця ведеться не з усіма країнами континенту.

Українсько-латиноамериканське співробітництво не стоїть на місці, але для його розвитку існують певні перешкоди: географічна віддаленість регіонів; нерівномірність ведення зовнішньої торгівлі; від'ємне сальдо торгівлі товарами; не диверсифікована структура експорту та імпорту; недосконала нормативно-правова база. Найближчими роками має бути наданий пріоритет вирішенню цих питань. Перспективними напрямками подальшого торгово-економічного співробітництва також можуть стати: розширення українських ринків збуту в Латинській Америці; аеро- та ракетно-космічна галузі; сфера радіоелектроніки та радіолокаційних систем;

поставки до Латинської Америки техніки специфічного призначення. Перевагами для України від такої співпраці є: зменшення негативного зовнішньоторговельного сальдо балансу; можливість розширити ринки збуту своєї продукції; дешевша сільськогосподарська продукція; диверсифікація структури експорту та імпорту; розвиток бізнесових та туристичних послуг.

Щодо подальшого дослідження, то варто звернути увагу та траєкторію розвитку відносин між Україною та Латинською Америкою в економічній сфері, виділити вигідні для України напрями співпраці та шляхи їх вдосконалення.

Література

1. Зброярі борються за Латинську Америку. Україна має план / Валентин Бадрак // Українська газета «Дзеркало тижня». – 12 квітня 2013 р.. – [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://gazeta.dt.ua/internal/zbroyari-boryutsya-za-latinsku-ameriku-ukrayina-maye-plan-.html>.

2. Офіційний сайт Департаменту державної підтримки українського експорту Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrexport.gov.ua>.

3. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

4. Офіційний сайт Конференції ООН з торгівлі та розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://unctad.org/en/Pages/Home.aspx>.

5. Офіційний сайт МЕРКОСУР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mercosur.int/index.jsp>.

6. Офіційний сайт Міністерства закордонних справ України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mfa.gov.ua>.

7. Офіційний сайт Посольства України в Республіці Куба [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cuba.mfa.gov.ua>.

8. Регіональна політика: Латинська мозаїка / Владислав Акулов-Муратов, Ольга Будько // UA Foreign Affairs. – 22.08.2013. – [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://uaforeignaffairs.com/ua/ekspertna-dumka/view/article/latinska-mozajika-2>.

9. Розвиток відносин України з країнами Латинської Америки.
– [Електронний ресурс] Режим доступу:
<http://kimo.univ.kiev.ua/ZPU/74.htm>.

10. Україна – Латинська Америка: проблеми економізації двосторонніх відносин. Україна і світове господарство. – [Електронний ресурс] Режим доступу:
http://pidruchniki.com/10290228/ekonomika/ukrayina_latinska_amerika_problemi_ekonomizatsiyi_dvostoronnih_vidnosin.

1. Zbroyari boryut`sia za Laty`ns`ku Amery`ku. Ukrayina maye plan / Valenty`n Badrak // Ukrayins`ka gazeta «Dzerkalo ty`zhnya». – 12 kvitnya 2013 r.. – [Elektronny`j resurs] Rezhy`m dostupu:
<http://gazeta.dt.ua/internal/zbroyari-boryutsya-za-latinsku-ameriku-ukrayina-maye-plan-.html>.

2. Oficijny`j sajt Departamentu derzhavnoyi pidtry`mky` ukrayins`kogo eksportu Ministerstva ekonomichnogo rozvy`tku i torgivli Ukrayiny` [Elektronny`j resurs]. – Rezhy`m dostupu:
<http://ukrexport.gov.ua>.

3. Oficijny`j sajt Derzhavnoyi sluzhby` staty`sty`ky` Ukrayiny` [Elektronny`j resurs]. – Rezhy`m dostupu: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

4. Oficijny`j sajt Konferenciyi OON z torgivli ta rozvy`tku [Elektronny`j resurs]. – Rezhy`m dostupu:
<http://unctad.org/en/Pages/Home.aspx>.

5. Oficijny`j sajt MERKOSUR [Elektronny`j resurs]. – Rezhy`m dostupu: <http://www.mercosur.int/index.jsp>.

6. Oficijny`j sajt Ministerstva zakordonny`x sprav Ukrayiny` [Elektronny`j resurs]. – Rezhy`m dostupu: <http://mfa.gov.ua>.

7. Oficijny`j sajt Posol`stva Ukrayiny` v Republici Kuba [Elektronny`j resurs]. – Rezhy`m dostupu: <http://cuba.mfa.gov.ua>.

8. Regional`na polity`ka: Laty`ns`ka mozayika / Vlady`slav Akulov-Muratov, Ol`ga Bud`ko // UA Foreign Affairs. – 22.08.2013. – [Elektronny`j resurs] Rezhy`m dostupu:
<http://uaforeignaffairs.com/ua/ekspertna-dumka/view/article/latinska-mozajika-2>.

9. Rozvy`tok vidnosy`n Ukrayiny` z krayinamy` Laty`ns`koyi Amery`ky`. – [Elektronny`j resurs] Rezhy`m dostupu:
<http://kimo.univ.kiev.ua/ZPU/74.htm>.

10. Ukrayina – Laty`ns`ka Amery`ka: problemy` ekonomizaciyi dvostoronnix vidnosy`n. Ukrayina i svitove gospodarstvo. – [Elektronny`j resurs] - Rezhy`m dostupu: http://pidruchniki.com/10290228/ekonomika/ukrayina_latinska_amerika_problemi_ekonomizatsiyi_dvostoronnih_vidnosin.

Рецензент: Сіденко С. д.е.н., професор, зав. каф. міжнародних економічних відносин і бізнесу Інституту міжнародних відносин Національного авіаційного університету
30.03.2015

УДК 316.443

Salo Jana

THE SYSTEMATIC APPROACH IN THE STUDY OF STRATIFICATION PROCESSES

The article «The systematic approach in the study of stratification processes» defines nature of the relationship stratification processes and elements of territorial and social policy. The task was to require the expertise of synthesizing research stratified structure. The research reviewed the nature of stratification processes. The purpose of stratification research, which is the description of the main forms of class inequality in human history, was analyzed. The structure of modern classes and strata, modeling processes by which individuals move between classes was define. The influence of globalization on social stratification of society was required. The internal conditions that determine the state territorial policy were considered.

Keywords: stratification processes, local development, social structure, social mobility, stratification system, socio-economic development.

Сало Яна

СИСТЕМНЫЙ ПОДХОД В ИССЛЕДОВАНИИ СТРАТИФИКАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ

Целью статьи «Системный подход в исследовании стратификационных процессов» является определение характера связей стратификационных процессов и элементов территориальной и